

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової та міжнародної
роботи Національного університету

«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Степова О.В.

2023 р.

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертаційної роботи
Щурова Ігоря В'ячеславовича
на тему «Управління енергетичною безпекою України в умовах
конструктивної дестабілізації» на здобуття наукового ступеня доктора
економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством**

Дисертаційна робота Щурова Ігоря В'ячеславовича на тему: «Управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації», що подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, виконана на кафедрі фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» Міністерства освіти і науки України згідно з тематикою науково-дослідних робіт навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права. Наукового консультанта та тему дисертаційної роботи Щурова Ігоря В'ячеславовича було затверджено на засіданнях Вченої ради Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (протокол № 2 від 11.09.2020 року, протокол № 6 від 30.10.2020 року).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Щурова Ігоря В'ячеславовича «Управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації» Вченою радою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (протокол №6 від 09.06.2023 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі міжкафедрального наукового семінару Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», та призначено трьох рецензентів: доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Л.О. Птащенко; доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту і логістики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» В.В. Гришко; доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» В.П. Дубіщев. У результаті аналізу докторської дисертації Щурова Ігоря В'ячеславовича, наукових публікацій, а також за підсумками проведення фахового семінару, який відбувся на міжкафедральному науковому семінарі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» МОН України 14 червня 2023 року, визначено наступне.

Докторант Щуров Ігор В'ячеславович навчається у докторантурі Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» за спеціальністю 051 – економіка, галузі знань 05 – соціальні та поведінкові науки, що відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством (наказ МОН від 06.11.2015 № 1151).

Актуальність теми дослідження і отриманих результатів.

Дисертаційна робота Щурова Ігоря В'ячеславовича присвячена актуальним питанням дослідження управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації. Зміна стратегічних завдань сучасного розвитку України викликана необхідністю реалізації наступного етапу енергетичного переходу України з метою широкого використання відновлюваних джерел енергії та заміщення викопних видів палива, а також кардинально новими завданнями подальшого розвитку України в умовах її глибокої інтеграції з ЄС. Неминуче ефективність розв'язання таких масштабних перетворень супроводжується перебудовою енергетичного сектору національної економіки за його структурою та видами енергетичних ресурсів, збалансованістю виробництва та використання існуючих енергетичних ресурсів, зміною доступності енергетичної інфраструктури, а також сукупності вимог до забезпечення енергетичної безпеки країни.

Мета і завдання дослідження.

Мета дисертаційної праці – розроблення теоретико-методологічних положень та науково-практичних рекомендацій, спрямованих на управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких основних завдань:

– дослідити й розвинути наукові підходи до ідентифікації детермінант енергетичної безпеки, розкрити їх часову і просторову еволюцію та на цій основі сформуванню сучасну парадигму управління енергетичною безпекою економічного середовища;

– розкрити етіологію системи формування конструктивної дестабілізації на прикладі нафтогазового сектору енергетики України, який має домінуючий вплив на формування енергетичної безпеки;

– визначити сучасну концепцію та візуалізувати базові підходи до формування стратегічних векторів забезпечення енергетичної безпеки держави;

– розробити методіку оцінювання процесу управління енергетичною безпекою держави;

– здійснити системно-цільовий аналіз безпекових параметрів розвитку нафтогазової галузі України з урахуванням тенденцій розвитку її енергетичного ринку;

– розробити теоретико-практичний і методичний підхід до діагностики безпекових параметрів нафтогазової галузі України та здійснити кластерний аналіз нафтогазової галузі за безпековими параметрами;

– запропонувати науково-емпіричний підхід до формування раціонального паливно-енергетичного балансу держави;

– розробити науково-практичний підхід до формування цільових пріоритетів бізнес-моделей енергетичного сектору економіки;

– запропонувати інтегрований механізм управління енергетичною безпекою національної економіки в умовах конструктивної дестабілізації;

– обґрунтувати економічну ідеологію енергетичної безпеки держави в умовах конструктивної дестабілізації;

– розробити концепцію формування інституціонального середовища управління енергетичною безпекою;

– удосконалити стратегії управління енергетичною безпекою в умовах екологічного дисбалансу.

Об’єкт дослідження – процеси управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації.

Предмет дослідження становлять науково-методологічні положення та прикладні засади управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації.

Методи дослідження. Методологічна основа праці – фундаментальні положення економіки та менеджменту. Мета роботи й специфіка об’єкта дослідження зумовили комплексний підхід до вибору методів і прийомів: логічне узагальнення та системний підхід – для структурування й визначення основоположних підходів управління енергетичною безпекою (розділ 1, п. 1.1, 1.2, 1.3); групування та семантичний аналіз – для формування базису дослідження щодо ідентифікації детермінант та етіології системи формування конструктивної дестабілізації (розділ 1, п.1.1, 1.3); емпіричний і статистичний аналіз – для моделювання й прогнозування рівня енергетичної безпеки економіки, формування

бізнес-моделей енергетичного сектору економіки (розділ 4, п. 4.1, 4.3); системно-структурний аналіз – для обґрунтування сценаріїв розвитку нафтогазової галузі за критеріями «Industry 4.0» (розділ 4, п. 4.1); економіко-математичне прогнозування – для визначення тенденцій розвитку енергетичного ринку України та формування його безпекових параметрів (розділ 3, п. 3.1, 3.2, 3.3); кластерний аналіз для проведення кластеризації галузевих підприємств з метою розроблення індивідуальної стратегії розвитку (розділ 3, п. 3.4); економічний і статистичний аналіз сприяв виявленню й узагальненню тенденцій змін рівня загального постачання первинної енергії (розділ 4, п. 4.2); кореляційний аналіз застосовано для визначення стану ефективного розвитку паливно-енергетичного комплексу і формування системи забезпечення його енергетичної безпеки (розділ 4, п. 4.3); графічний – для візуалізації висновків проведених досліджень (розділ 1-5); прогнозування ковзаючої середньої – для розрахунків обсягу виробництва видів енергоносіїв (розділ 4, п. 4.4); методи теоретичного узагальнення, системного й історичного аналізу уможливили формування економічної ідеології енергетичної безпеки держави в умовах конструктивної дестабілізації (розділ 5, п. 5.1); абстрактно-логічний аналіз сприяв визначенню функціональних основ інституціонального середовища управління енергетичною безпекою (розділ 5, п. 5.2); когнітивне моделювання застосовано для визначення векторів розвитку підприємств паливно-енергетичного комплексу у системі забезпечення енергетичної безпеки національної економіки (розділ 5, п. 5.3); метод експертної оцінки – для визначення стратегічної конфігурації системи управління енергетичною безпекою в умовах екологічного дисбалансу (розділ 5, п. 5.4).

Інформаційною базою дослідження слугували правові та нормативні акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, публічні дані підприємств енергетичної галузі, дані Державної служби статистики України, органів виконавчої влади, публікації вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали особистих досліджень, інтернет-ресурси, ідеї та розробки автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше:

– розроблено концептуальні аспекти парадигми управління енергетичною безпекою держави, як світоглядної філософії, що формує сталий розвиток територій на основі науково-технічних процесів якісного управління сферою енергетики, які ґрунтуються на побудові консолідованої інноваційної основи реконструкції системи управління енергетичною безпекою держави, послідовності прийняття ад’єктивних рішень на стратегічному і тактичному рівнях, що дозволяє обґрунтованій економічній політиці забезпечувати адаптацію бізнес-моделей енергетичного сектору економіки до мінливого зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування;

– змодельовано систему формування конструктивної дестабілізації в сфері енергетичної безпеки, як взаємозв'язок тісноспоріднених елементів, що дозволило запропонувати основні принципи конструктивної дестабілізації, такі як плюралізм економічної діяльності; адаптивність до змін середовища; безбар'єрності; стабільності; трансцендентальності. Іманентне сприйняття конструктивної дестабілізації дозволило ввести показник фактора дестабілізації, завдяки якому можна прогнозувати позитивні зміни системи від негативних збурень;

– на основі унікальної авторської методики за безпековими параметрами сформовано кластери енергетичних підприємств з індивідуальними рівнями для кожної виокремленої групи на основі інтегральних показників їх оцінки та апробовано дану методику для енергетичних підприємств України, що дозволить забезпечити позитивний вплив на енергетичну безпеку держави через діагностику рівня безпеки енергетичних підприємств, аналіз їх міграції з одного кластеру в інший, зміну безпекового рівня від низького до високого та формування новітньої концепції управління безпековою діяльністю економічного середовища;

– розроблено інтегрований механізм забезпечення енергетичної безпеки підприємств нафтогазового комплексу, який базується на стратегічно-емпіричній їх орієнтації з використанням неоднорідних за складом ідей і методів, структурованих у багаторівневі ієрархічні системи взаємозв'язків, що ґрунтуються на результатах кластерного аналізу, і дає можливість підприємствам продукувати превентивні адаптивні управлінські рішення, забезпечуючи ефективний розвиток у динамічних умовах господарювання

– вперше систематизовано базові підходи до формування стратегічних векторів зміцнення енергетичної безпеки держави з врахуванням світового досвіду, особливостей взаємодії між самими підходами, повоєнного відновлення країни та залучення міжнародної підтримки

удосконалено:

– інструментарій управління енергетичною безпекою шляхом виокремлення доміантних цілей енергетичної безпеки, серед яких є надійне, безпечне та ефективне забезпечення економіки України паливно-енергетичними ресурсами. В процесі відстеження соціально-економічних та екологічних процесів за низкою індикаторів, запропоновано найбільш релевантні індикатори стану системи управління будуть, серед яких енергоємність ВВП; частка ресурсу в структурі ВВП; тариф на ресурс та його транспортування; кількість/якість працівників на підприємствах енергетичної сфери; споживання палива на одиницю населення; рівень зношення мереж та основного обладнання; рівень резервування в елементах енергосистеми; наукоємність ВВП; обсяг сплаченого вуглецевого (та ін. екологічних) податку; рівень фінансової заборгованості (дебіторської, кредиторської) в розрахунках зі стейкхолдерами тощо, що, на відміну від інших

дозволить визначити межу переходу енергетики від нормального до кризового стану;

– науково-емпіричний підхід до формування раціонального паливно-енергетичного балансу держави, який на відміну від існуючих, базується на формуванні конкурентоспроможності паливно-енергетичного потенціалу, як єдиного цілого в системі, яка передбачає можливість державного, регіонального, галузевого та іншого впливу на її формування та розвиток з урахуванням рівня енергетичної безпеки та енергетичної стійкості та формує раціональність паливно-енергетичного балансу держави;

– науково-практичний підхід до формування цільових пріоритетів бізнес-моделей енергетичного сектору економіки який на відміну від існуючих, характеризується визначенням цільових пріоритетів формування бізнес-моделей енергетичного сектору економіки повинні бути направлені на ефективність використання потоків електроенергії та формування екологічної політики на основі декарбонізації, децентралізації та цифровізації, що змінюють бізнес-моделі енергетичного сектору економіки, одночасно стимулюючи появу нових;

– стратегію формування системи управління енергетичною безпекою держави в умовах конструктивної дестабілізації, яка, на відміну від існуючих, базується на реалізації програмно-стратегічних результатів, визначає альтернативність різних типів системи управління розвитком енергетичною безпекою держави, формує концепцію ресурсів, яка базується на унікальному поєднанні матеріальних і нематеріальних ресурсів та їх ефективному використанні, що дозволяє зменшити негативний вплив різних форм невизначеності як зовнішнього, так і внутрішнього середовища на основі своєчасної та превентивної реакції на ці зміни.

набуло подальшого розвитку:

– набули подальшого розвитку методичні особливості оцінювання процесу управління енергетичною безпекою держави, що, на відміну від існуючих дозволило визначити п'ять методик з врахуванням вимог сьогодення, – методика інтегрального оцінювання, методика ідентифікації рівня енергетичної безпеки; методика економічного аналізу; методика ідентифікації загроз; методика методологічних порад;

– визначення сутності поняття «енергетична безпека», що охоплює техніко-технологічні, безпекові та економічні компоненти, і є техніко-економічною категорією, базовою характеристикою якої є надійність та безперервність енергопостачання споживачам на відміну від енергетичної незалежності, в основі якої джерела постачання енергії;

– науково-практичний підхід до формування конвергентно-комунікаційної основи формування економічної ідеології енергетичної безпеки держави, що, на

відміну від існуючих, передбачає систематизацію, підпорядкованість та ідентифікацію конкурентних позицій держави, структурує загальну оцінку за основними параметрами діяльності і технологіями управління енергетичною безпекою, є основою для реалізації соціально-економічних цілей і дозволяє формувати відповідні управлінські компетенції на основі стратегічного аналізу та виявленні кризових впливів;

– методику оцінювання рівня економічної безпеки підприємства через визначення основних безпекових параметрів розвитку нафтогазової галузі, що на відміну від інших, передбачає побудову системи показників, які дозволяють оцінити рівень безпеки підприємства через використання інтегрального показника, який є симбіозом економічної, екологічної, енергетичної та інформаційної складової та встановити критичні точки для кожного із виокремлених безпекових параметрів підприємства на основі аналізу інтегрального показника оцінки безпеки підприємства;

– сучасна концепція безпекової діяльності, яка передбачає формування безпекової стратегії суб'єкта господарювання із врахуванням безпекових параметрів зовнішнього середовища, і, на відміну від існуючих, пропонує забезпечувати ефективну діяльність (прибуткову діяльність) через синергію політики економічної безпеки, політики екологічної безпеки, векторів розвитку міжнародного енергетичного ринку, при цьому здійснюючи максимальне балансування вхідних безпекових параметрів та вихідного рівня безпеки енергетичного сектору економіки України;

Практичне значення одержаних результатів. Дисертаційна робота відповідає напряму наукових досліджень кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування. Всі результати мають практичну цінність, що підтверджується впровадженням результатів роботи при розробці держбюджетних тем у Національному університеті «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», зокрема у держбюджетній науково-дослідній темі «Вплив розвитку нафтогазового комплексу та альтернативної енергетики на стан енергетичної безпеки України» (номер державної реєстрації: 0115U002415); «Ефективні конструктивно-технологічні рішення об'єктів транспортування та зберігання нафти і нафтопродуктів у складних інженерно-геологічних умовах» (номер державної реєстрації: 0117U003086); «Методологічні засади забезпечення соціально-економічної безпеки регіону» (номер державної реєстрації: 0118U001096).

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні теоретико-методичних положень та прикладних засад управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації. Окремі положення дисертаційного дослідження щодо управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації, знайшли своє впровадження в управлінську діяльність установ та організацій. Зокрема, чотирирівнева ієрархія управління

енергетичною безпекою при здійсненні міжоб'єктної взаємодії була апробована Департаментом економічної політики Львівської державної адміністрації (довідка №1-52/938 від 09.11.2022 р.); фокусування на детермінантах впливу на енергетичну безпеку та принципи конструктивної дестабілізації, що дозволятиме акцептовувати причини та умови виникнення системи формування конструктивної дестабілізації в сфері енергетичної безпеки і приймати адекватні до ситуації управлінські рішення ПАТ «Укртрансффта» (довідка №1-020625 від 22.12.2022 р.); запропонована автором методика кластерного аналізу енергетичних підприємств за визначеними безпековими параметрами на основі інтегральних показників їх оцінки використані в Концепції енергетичної ефективності Івано-Франківської області на 2023-2027 роки (Довідка №12-170/861-10/203 від 20.12.2022). Міністерство енергетики України використав в своїй практичній діяльності запропонований автором науково-практичний підхід до пріорітизації бізнес-моделей енергетичного сектору економіки (Довідка №26/1.4-16-20699 від 22.12.2022 р.). НАК «НАфтогаз» як основу для реалізації соціально-економічних цілей і формування управлінських компетенцій застосував науково-практичний підхід до формування конвергентно-комунікаційної основи формування економічної ідеології енергетичної безпеки держави (Довідка №7-27-22 від 09.12.2022 р.). Комітет Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг для підвищення ефективності функціонування енергетичної галузі України впровадив у свою діяльність науково-практичний підхід до формування раціонального паливно-енергетичного балансу держави (Довідка №01/12-437 від 20.12.2022 р.).

Особистий внесок здобувач в роботах, що виконані у співавторстві. Дисертаційна робота є завершеною самостійно виконаною науковою працею, у якій всі положення і пропозиції, винесені на захист, розроблені автором особисто. Внесок автора в роботи, виконані у співавторстві, відображено в переліку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Результати та наукові положення дисертації, оприлюднено та схвалено на 19 вітчизняних і міжнародних науково-практичних конференціях, таких як: Міжнародна науково-технічна конференція «Нафтогазова енергетика-2017» (м. Івано-Франківськ, 2017); IV Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (м. Дніпро, 2018); V Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (м. Дніпро, 2019); Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти та молодих учених «Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти» (м. Дніпро, 2020); VI Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (м. Дніпро, 2020); VIII Міжнародна науково-

практична Інтернет-конференція «Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції» (м. Полтава, 2021); V спеціалізований міжнародний екологічний форум «Еко Форум – 2021» (м. Запоріжжя, 2021); II-ий Міжнародний форум EFBM'2021 (м. Київ, 2021); VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки» (м. Дніпро, 2021); V Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні» (м. Вінниця, 2022); Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану» (м. Полтава, 2022); IX Міжнародна науково-практична Інтернет-конференції «Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції» (м. Полтава, 2022); I Всеукраїнська науково-практична конференція «Фінансово-економічна платформа парадигмальних змін повоєнного розвитку України», присвячена пам'яті проф. Войнаренка М. П. (м. Хмельницький, 2022); XVII Міжнародна науково-практична конференція «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях» (м. Запоріжжя, 2022); 10-th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays» (Washington, USA, 2022); 46- th International scientific and practical conference «Humanity and Science» (Chicago, USA, 2023) та на круглому столі «Обговорення проекту концепції енергетичної ефективності Івано-Франківської області на 2023-2027 роки» за участі Івано-Франківської обласної військової цивільної адміністрації, Івано-Франківської обласної ради, Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу (м. Івано-Франківськ, 2022).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій дослідження. Дисертаційна робота Щурова Ігоря В'ячеславовича на тему: «Управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації» є завершеним науковим дослідженням. Обґрунтованість, достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій дослідження зумовлюється значним обсягом опрацьованих законодавчих актів України, нормативно-розпорядчих документів, нормативно-правових актів органів державної та місцевої влади, інформаційних ресурсів Державної служби статистики України, вітчизняної та зарубіжної наукової літератури, наукових та статистичних ресурсів Інтернет, результатів авторських напрацювань та спостереження. Наукові результати досить повно висвітлено у наукових публікаціях, які відповідають вимогам щодо змісту та кількості публікацій за результатами підготовки докторської дисертації.

Наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретичних, методологічних та методичних положень та рекомендацій щодо управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації. Усі результати, які винесено автором на захист отримано самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць за темою дисертації. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено в 55 авторських публікаціях, із яких: 4 статті у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та Scopus, 2 статті у колективних монографіях, виданих за кордоном; 24 наукові статті у фахових виданнях України; 19 тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій та 6 публікацій в інших галузевих виданнях. В опублікованих працях здобувача повністю відображені сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях. Перелік і зміст публікацій дозволяє визначити, що Щуров І.В. виконав вимоги пункту 8 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197. З огляду на це апробація результатів дисертації є достатньою.

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, додатків, списку використаних літературних джерел. Загальний обсяг роботи – 457 сторінок. Дисертація містить 38 таблиць, із яких 13 повністю займають площу на 13 сторінках; 80 рисунків, із яких 13 займають повну сторінку; список використаних джерел (372 позиції) – на 39 сторінках; додатки на 62 сторінках.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективні монографії:

1. Shchurov, I. V. (2022). Modern prerequisites for the formation of the innovative ecosystem of the energy sector of Ukraine. *Sustainable development of natural and economic systems: theory, methodology, and practice: collective monograph/under the general edition of Lidiia Horoshkova, Iegen Khlobystov*. Poland: Bilostok, 81-90. ISBN 978-83-953142-4-7.
2. Shchurov, I. V. (2023). Paradigm of energy secure economy in a transnational dimension. *Innovative Management of Business Integration and Education in*

Transnational Economic Systems: Collective monograph. Riga: ISMA, 84-96. ISBN 978-9984-891-26-2.

Публікації у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз:

3. Shchurov, I., Onyshchenko, V., & Komelina, O. (2022). Contribution Ukraine's sustainable energy development (modelling and forecasting). *Springer, book series (ICBI)*. 181, 739-748. doi:10.1007/978-3-030-85043-2_68 (**Scopus**) *Особистий внесок автора: визначен особливості формування енергетичного розвитку України та використання його енергоефективного потенціалу.*

4. Shchurov, I., Hrynash, L., Skvorzov, S., Popadynets, N., Nakonechna, K., Gorbova, K., Artemenko, L., Svatiuk, O., & Rybchuk, A. (2022) Issues of concern in managing the corporate innovative development. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 19, 1990-1999. doi: 10.37394/23207.2022.19.178 (**Scopus**) *Особистий внесок автора: проведено аналіз даних та їх кореляцію із запропонованою моделлю.*

5. Shchurov, I., Onyshchenko, V., Vynnykov, Yu., & Kharchenko, M. (2023). Case Study: Sites for the Drilling and Repair of Oil and Gas Wells. *Springer, book series (ICBI)*. 299, 367-389. doi: 10.1007/978-3-031-17385-1_30 (**Scopus**) *Особистий внесок автора: проведено аналітичні розрахунки та наведено досвід облаштування майданчиків зі складними інженерно-геологічними умовами для проведення різноманітних технологічних операцій.*

6. Shchurov, I., Onyshchenko, S., Cherviak, A., & Kivshyk, O. (2023). Methodical approach to assessing financial and credit institutions' economic security level. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2(49), 65-78. doi: 10.55643/fcaptr.2.49.2023.4037 (**Scopus/WoS**) *Особистий внесок автора: на основі досвіду діяльності нафтогазових компаній розроблено комплекс показників для оцінки рівня складових економічної безпеки фінансових установ.*

Публікації у наукових фахових виданнях України:

7. Щуров, І. В. (2019). Формування стратегії управління енергетичною безпекою в умовах екологічного дисбалансу. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія «Економіка»*. 7(14), 1-17. doi: 10.33296/2707-0654-7(14)-013

8. Shchurov, I.V. (2021). An economic approach to strategic vectors' formation for strengthening the state energy security. *Економіка розвитку*, 4(20), 16-27. Retrieved from URL <https://ecdev.com.ua/uk/journals/t-20-4-2021/yekonomichny-pidkhdid-do-formuvannya-strategichnikh-vektoriv-zmitsnennya-energetichnoyi-bezpeki-derzhavi>

9. Щуров, І. В. (2021). Формування раціонального паливно-енергетичного балансу держави: науково-емпіричний підхід. *Вісник Хмельницького національного університету*. 5(298), Том 2, 266-273. doi: 10.31891/2307-5740-2021-298-5(2)-45

10. Щуров, І. В. (2021). Цифрова екосистема як креативне середовище забезпечення енергетичної безпеки паливно-енергетичного комплексу. *Вісник*

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). (3), 99-103. doi: 10.20998/2519-4461.2021.3.99

11. Щуров, І. В. (2021). Тенденційні зміни в паливно-енергетичному балансі України: причини і наслідки. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 4, 93-100. doi: 10.20998/2519-4461.2021.4.93

12. Щуров, І. В. (2021). Оцінювання ефективності діяльності підприємств нафтогазовидобувної галузі в контексті їх безпекових параметрів. *Економіка і регіон*. 4(83), 113-120. doi: 10.26906/EiR.2021.4(83).2535

13. Щуров, І. В. (2022). Нові глобальні виклики та проблеми енергетичної безпеки в Україні. *Економічний простір*. 180, 76-81. doi:10.32782/2224-6282/180-12

14. Щуров, І. В. (2022). Методологія системної трансформації енергетичного сектора національної економіки в умовах енергетичного переходу. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 23, 90-95. doi: 10.20535/2307-5651.23.2022.264638

15. Щуров, І. В. (2022). Формування бізнес-моделей енергетичного сектору економіки на основі неотехнологічного відтворення. *Бізнес-інформ*. 10, 74-82. Doi: 10.32983/2222-4459-2022-10-74-82

16. Щуров, І. В. (2022) Конструктивна дестабілізація: подолання бар'єрів розвитку економічного середовища. *Innovation and Sustainability*. (2), 217-226. doi: 10.31649/ins.2022.2.217.226

17. Щуров, І. В. (2022). Управління енергетичною безпекою економічного середовища: парадигмальні характеристики. *Innovation and Sustainability*. (3), 193-198. doi:10.31649/ins.2022.3.193.198

18. Щуров, І. В. (2022). Критеріальні підходи до оцінювання безпекової діяльності нафтогазової галузі. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 3, 14-20. doi: 10.20998/2519-4461.2022.3.14

19. Щуров, І. В. (2022). Діагностика рівня економічної безпеки нафтогазової галузі. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2, 64-73. doi: 10.20998/2519-4461.2022.2.64

20. Щуров, І. В. (2022). Механізм управління як інструмент коригування поведінкової моделі енергетичної безпеки національної економіки в умовах конструктивної дестабілізації. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка*. 14(28), 1-14. doi: 10.33296/2707-0654-14(28)-06

21. Щуров, І. В. (2022). Концепція формування інституціонального середовища управління енергетичною безпекою. *Проблеми економіки*. 4, 194–200. doi:10.32983/2222-0712-2022-4-194-200

22. Щуров, І. В. (2022). Енергетична безпека держави: концепція формування стратегічних векторів зміцнення. *Економіка і регіон*. 4(87), 319-326. doi: 10.26906/EiR.2022.4(87).2814

23. Щуров, І. В. (2022). Оцінювання процесу управління енергетичною безпекою держави: методичний аспект. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 4(32), 87–96. doi: 10.25140/2411-5215-2022-4(32)-87-96

24. Щуров, І. В. (2022). Формування економічної ідеології енергетичної безпеки держави. *Бізнес-Інформ*. (12), 29 – 36. doi: 10.32983/2222-4459-2022-12-29-36

25. Щуров, І. В. (2022). Енергетична безпека як вектор розвитку держави в умовах конструктивної дестабілізації: ідеологічні аспекти. *Економічний вісник*. 3, 40-47. doi: 10.33271/ebdut/79.040

26. Щуров, І. В. (2022). Система створення передумов енергетичної безпеки національної економіки на основі когнітивного моделювання. *Економічний вісник*. 4, 26-33. doi: 10.33271/ebdut/80.026

27. Shchurov, I.V., Onyshchenko, V.O, & Datsenko, V.D. (2022). Solar energy in Ukraine: analysis and its role in ensuring economic security. *Економіка і регіон*. 1 (84), 6-12. doi:10.26906/EiR.2022.1(84).2539 *Особистий внесок автора: представлено інвестиційний потенціал України для розвитку системи генерації сонячної енергії з врахуванням існуючих потужних сонячних електростанцій, охарактеризовано їх інвестиційну складову в економіку країни. Досліджено географічні перспективи розвитку альтернативної енергетики на території України з точки зору експортних відносин з країнами світу.*

28. Щуров, І. (2022). Інноваційні фактори формування бізнес-стратегій енергетичного сектора економіки України. *Управління змінами та інновації*. (4), 32-36. <https://doi.org/10.32782/СМІ/2022-4-6>

29. Щуров, І. (2022). Еволюція наукових підходів щодо сутності категорії енергетичної безпеки. *Економіка та суспільство*. (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-81>

30. Щуров І.В. (2022). Науково-методичний підхід щодо оцінювання результативності механізмів забезпечення енергетичної безпеки економіки. *Бізнес-навігатор*. 3(70), 33-37. DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.70-6>

Публікації у матеріалах конференцій:

31. Щуров, І.В., Гафич, І.П., & Раптанов, О.К. (2017). Досвід «ДТЕК НАФТОГАЗ» з залучення нових технологій розвідки і розробки покладів вуглеводнів на великих глибинах. Міжнародна науково-технічна конференція «Нафтогазова енергетика-2017». 27-29. Retrieved from URL <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/5966/1/6566p.pdf>

32. Щуров, І. В. (2018, 12-13 квітня). Формування векторів розвитку енергетичної безпеки країни. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в*

умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. Дніпро: НМетАУ, 477-480. Retrieved from URL https://http://nmetau.edu.ua/file/sbornik_18_1.pdf

33. Щуров, І. В. (2019, 11-12 квітня). Часова та просторова еволюція поняття «енергетична безпека». *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами V Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю*. Частина 1. Дніпро: НМетАУ, 550–553. Retrieved from URL https://http://nmetau.edu.ua/file/chast_1_2019.pdf

34. Щуров, І. В. (2020, 19-20 листопада). Енергетична безпека як елемент внутрішньої безпеки держави. *Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти: Збірник те за матеріалами Всеукраїнської науково - практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених*. Частина 1. Дніпро: НМетАУ, 304–306. Retrieved from URL https://http://nmetau.edu.ua/file/kfin_3928.pdf

35. Щуров І.В. (2022, 10 листопада). Інноваційні бізнес-стратегії сталого розвитку корпорацій енергетичного сектору України *Сучасні тренди соціально-економічних перетворень та інтелектуалізації суспільства в умовах сталого розвитку: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції*. Запоріжжя, 386-387. Retrieved from URL https://zp.edu.ua/uploads/dept_s&r/2022/conf/1.2/STSEPtalS_2022_tezy.pdf

36. Щуров І.В. (2022, 25 грудня). Технологічні хаби та їх роль у забезпеченні енергетичної безпеки національної економіки. *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «ФОРВАРД-2022»*. Харків: ХПІ, 161-164. Retrieved from URL <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/4a1b16b4-fe8e-4081-8e0d-7225af119085/content>

37. Щуров, І. В. (2020, 16-17 квітня). Тенденційні зміни в паливно-енергетичному балансі України. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VI Всеукраїнської науковопрактичної конференції*. Частина 1. Дніпро: НМетАУ, 511-513. Retrieved from URL https://http://nmetau.edu.ua/file/chastina_1_2020.pdf

38. Щуров, І. В. (2021, 28 жовтня). Корпоративне управління як ключовий механізм реалізації сучасних умов ведення бізнесу. *Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції*. Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 145-147.

39. Щуров, І. В. (2021, 14-16 вересня). Концептуальні засади сучасного розвитку енергетичного сектора України. *«Еко Форум – 2021»*. Збірник тез доповідей V спеціалізованого міжнародного Запорізького екологічного форуму. Запоріжжя: Запорізька торгово-промислова палата, 173-174. Retrieved from URL https://er.chdtu.edu.ua/bitstream/ChSTU/3889/1/Тези_екофорум.pdf

40. Щуров, І.В. (2021, 29 вересня). Проблеми забезпечення сталого розвитку України та її енергетичної безпеки. *I-ий Міжнародний форум EFBM'2021 «Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління. Зміни. Адаптація. Нова економіка»*. Матеріали II Міжнародного форуму / за заг. ред. проф. А.І. Ігнатюк. Київ: Дослідницька секція «Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.». 171-173. Retrieved from URL: https://www.efbm.org/wp-content/uploads/2021/11/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B0%D0%BB%D0%B8_%D0%95%D0%A2.pdf

41. Щуров, І. В. (2021, 15-16 квітня). Тенденції розвитку енергетичного ринку України. *Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VII Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Дніпро: НМетАУ, 299–302.

42. Щуров, І. В. (2021, 25-26 листопада). Сутність енергетичної безпеки та її загрози. *Фінансово-економічні механізми розвитку підприємництва: теоретичний та практичний аспекти*. Збірник тез за матеріалами II Всеукраїнської науково – практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. Дніпро: УДУНТ, 311–314.

43. Щуров, І.В. (2022, 25 лютого). Перспективи розвитку енергетичної системи та забезпечення енергетичної безпеки України в умовах енергетичного переходу. *Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні*. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції: збірник наукових праць. Вінниця: ВНТУ, 287-289. Retrieved from URL <https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/view/685/1216/2437-1>

44. Щуров, І.В. (2022, 9 червня). Енергетична безпека у системі цілей сталого розвитку України. *Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах воєнного стану*. Матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 101-102. Retrieved from URL https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/events/conf/2022/srvzuvs/zbirnik_2022.pdf

45. Щуров, І.В. (2022, 3 листопада). Стратегії декарбонізації розвитку світових компаній нафтогазовій галузі у контексті сталого розвитку. *Сучасні інноваційно-інвестиційні механізми розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції*. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції. Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 85–87. Retrieved from URL <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/events/conf/2022/mnpk/zbirnik.pdf>

46. Щуров, І. В. (2022, 27–28 жовтня). Ідентифікація загроз енергетичній безпеці України. *Фінансово-економічна платформа парадигмальних змін повоєнного розвитку України*. Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Войнаренка Михайла Петровича. Хмельницький: ХНУ, 344-345. Retrieved from URL <https://oblik.khmnu.edu.ua/science/>

47. Щуров, І. В. (2022). Формування енергетичної безпеки: світовий досвід. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях*. Збірник матеріалів XVII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. А. В. Череп. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 238-240.

48. Щуров, І. В. (2022, 16-18 November). Дослідження підходів до оцінювання енергетичної безпеки підприємств. *Scientific Collection «InterConf», (132)*. With the Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference «Challenges in Science of Nowadays». Washington, US, by the SPC «InterConf». En Deavours Publisher, 511-514. Retrieved from URL <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/issue/view/16-18.11.2022>

49. Shchurov, I. V. (2023, 30-31 January). Theoretical justification of the element of safety parameter in the management system of an oil and gas enterprise. *The Materials of 46 th International scientific and practical conference «Humanity and Science»*. PrimediaElaunch LLC, USA, Chicago. 113-116. Retrieved from URL https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/02/USA_310123.pdf

Публікації в інших виданнях:

50. Щуров, І., Вижва, С. Шинкаренко, А., Безродна, І., Гафич, І., & Солодкий, Є. (2017). Вплив змінного тиску на акустичні та ємнісні властивості теригенних порід-колекторів (на прикладі зразків Семиренківської площі) *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Геологія*. № 1(76). 19-26. Retrieved from URL [http://geolvisnyk.univ.kiev.ua/archive/2017/N%201\(76\)](http://geolvisnyk.univ.kiev.ua/archive/2017/N%201(76)). *Особистий внесок автора: здійснено аналіз геологічного розрізу Семиренківської площі та оцінено ймовірність збільшення обсягів видобування пластового флюїду.*

51. Щуров, І.В. (2017). Лайфхак по бурінню скважини. *Галузевий журнал «Нафта і газ України»*. 2(21), 32-34. Retrieved from URL <https://old.newfolk.com.ua/ua/novyny/nafta-ta-gaz-ukra-ni-lyutij-2016>

52. Щуров І.В. & Гафич І.П. (2018). Рациональне використання надр. *Галузевий журнал «Нафта і газ України»*. №2(33), С. 10-17. Retrieved from URL <https://drive.google.com/file/d/1I4Yc0k9a-VRzmEqDqNhRI9aRX9X5YaHq/view> *Особистий внесок автора: представлено стан ресурсної бази нафтогазодобувних*

регіонів України та наведено досвід компанії ДТЕК «Нафтогаз» у дослідження та розробку виробничих програм.

53. Щуров, І. В. (2019). В Україні існує об'єктивна можливість істотного збільшення видобутку газу. *Галузевий журнал «Нафта і газ України»*. 3(46), 28-31. Retrieved from URL <http://online.fliphtml5.com/buoh/bzgc/#p=12>

54. Щуров, І.В. (2020). Впровадження сучасних технологій – драйвер успішного розвитку газовидобувної галузі. *Галузевий журнал «Нафта і газ України»*. 5(60), 12-15. Retrieved from URL <https://online.fliphtml5.com/olcux/dykm/#p=1>

55. Щуров І.В. (2021). Наша місія – розвиток не тільки нафтогазового бізнесу ДТЕК, але й усієї галузі. *Галузевий журнал «Нафта і газ України»*. 2(69), 13-21. Retrieved from URL <https://online.fliphtml5.com/ouprj/lwdv/#p=1>

Оцінка мови та стилю дисертації. Розглянута дисертація є цілісною, завершеною науковою працею, яка викладена грамотною літературною мовою у науковому стилі. Аргументовано розкрито положення та результати, що характеризують наукову новизну та виносяться автором на захист. Назва дисертації відповідає її змісту.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертація Щурова Ігоря В'ячеславовича на тему: «Управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації» викладена і оформлена відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» від 17 листопада 2021 року №1197. За формою, змістом і обґрунтуванням висновків дисертація є кваліфікованим, завершеним дослідженням, виконаним на високому теоретичному, методичному та методологічному рівні. У дисертаційній роботі матеріали та висновки кандидатської дисертації автора не використовувалися. Дисертація не містить текстових запозичень без посилань на джерело. Тема, мета, зміст та завдання повністю відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, за якою вона представлена до захисту.

Дисертаційне дослідження Щурова І.В. відповідає обраній темі, повністю її розкриває та підтверджує, що автором вирішено поставлені в роботі завдання. Здобувачем дотримано принципи академічної доброчесності. Заплановані в індивідуальному плані наукової роботи завдання повністю виконані. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Використані в докторській дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлені її основні наукові результати, наукових текстів, ідей, розробок, наукових результатів і матеріалів інших авторів мають відповідні посилання на автора та/або джерело опублікування і використані лише для підкріплення розробок здобувача.

Рекомендація дисертації до захисту. Враховуючи актуальність теми, наукову новизну, теоретичне та практичне значення здобутих результатів, а також взявши до уваги підсумки міжкафедрального семінару Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» МОН України, вважаємо, що: за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертаційна робота Щурова Ігоря В'ячеславовича на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему «Управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації» відповідає паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством та вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» від 17 листопада 2021 року №1197 та іншим нормативним документам, є завершеною, самостійною науковою роботою, що виконана на високому науково-теоретичному рівні.

Дисертація Щурова Ігоря В'ячеславовича на тему «Управління енергетичною безпекою України в умовах конструктивної дестабілізації» рекомендується до захисту за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Рецензент: доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківського бізнесу
та оподаткування Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Ліана ПТАЩЕНКО

Рецензент: доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту і логістики
Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Володимир ГРИШКО

Рецензент: доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки, підприємництва
та маркетингу Національного університету
«Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Віктор ДУБІЩЕВ